Ankenævnet for Forsikring

944/14

Den 7. juli 2014 blev i sag nr. 84.553:

xxxxxx xxxxxxxxxx xxxxxx
xxxxxxxxxxxxx xxx xxx
xxxx xxxxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har pensionsordning med dækning for erhvervsevnetab i PFA Pension. Han klager ved sin advokat over selskabets afvisning af, at hans generelle erhvervsevne er nedsat til under halvdelen efter den 1/10 2012.

Klageren, der er født i 1973, har taget studentereksamen og er bl.a. uddannet til ambulanceredder. Det fremgår af sagen, at han var udstationeret i Afghanistan med militærets sanitetstropper i perioden mellem den 31/1 2009 og den 7/8 2009 og igen mellem den 5/2 2010 og den 9/8 2010. Siden udstationeringsforløbene har han lidt af posttraumatisk stresssyndrom og depression, og han opsagde sin stilling i forsvaret i september 2011. Han arbejdede efterfølgende som ambulanceredder på nedsat tid, indtil han den 1/3 2012 blev sygemeldt.

Selskabet ydede midlertidige ydelser fra den 1/3 2012. Den 18/1 2013 oplyste selskabet klageren, at de ikke anså hans erhvervsevne for at være nedsat med mindst halvdelen efter den 1/10 2012, hvorefter udbetalingerne blev bragt til ophør, og klageren blev pålagt at tilbagebetale de udbetalte ydelser fra den mellemliggende periode. Efter sagens indbringelse for nævnet har selskabet frafaldet tilbagebetalingskravet, men selskabet fastholder, at klagerens generelle erhvervsevne fortsat ikke er nedsat med mindst halvdelen efter den 1/10 2012.

Forsikringen giver ret til præmiefritagelse og løbende udbetaling af ydelser, hvis erhvervsevnen som følge af sygdom eller ulykkestilfælde bliver nedsat med mindst halvdelen. Der er en karensperiode på 3 måneder.

Klagerens advokat har i brev af den 31/5 2013 til nævnet bl.a. anført:

"Den 19. november 2012 traf Arbejdsskadestyrelsen en midlertidig afgørelse lydende på, at min klient har et erhvervsevnetab på 50 %. Der er ikke sporet forbedringer i min klients erhvervsevne siden denne afgørelse.

Min klient har fortsat væsentlig nedsat erhvervsevne og der er ingen saglige argumenter for, at min klients erhvervsevne nu skulle være steget til over 50 %.

PFA bygger sin afgørelse på akter fra ... Kommune Jobcenter som ikke kan stå alene for en vurdering af min klients samlede erhvervsevne. Min klient er ikke kommet i en situation, hvor han kan bestride et job på over halv tid. Der er derfor ikke væsentlige eller vedvarende forbedringer, som gør at dette har smittet af på erhvervsevnen."

Selskabet har i brev af den 26/8 2013 til nævnet heroverfor bl.a. anført:

"**Sagsfremstilling**
...
Oprettelse af Individuel pension fra september 2010

Forsikrede ansættes fra september 2010 som underviser i Forsvaret på ... kaserne med funktion som faglærer (bilag ...; s.2).
Via sin nye jobfunktion hos Forsvaret opretter forsikrede en individuel pension ved police nr. ...351 med forsikringsdækninger fra 1. september 2010 hos PFA Pension ...

Tilkendelse af midlertidig invalidepension for marts til og med november 2012
PFA Pension tilkender den 27. august 2012 fuld invalidepension fra marts 2012 til og med november 2012, da forsikredes erhvervsevne vurderes at være midlertidig nedsat med minimum halvdelen fra lønophør den 1. marts 2012 (bilag ...).

Arbejdsprøvning hos ...
Forsikrede tildeles praktik hos sin tidligere arbejdsgiver ... fra 26. juni 2012 og fire uger frem, der efter gentagne forlængelser varer frem til udgangen af 2012.

Forsikrede arbejder ca. 15 timer ugentlig i starten af august 2012 (bilag ...; s.17), ca. 15-22 timer fra slutningen af august 2012 (bilag ...; s.15), og ca. 20 timer ugentligt fra september 2012 (bilag ...; s.12).
...
PFA Pensions begrundelse for at fastholde afgørelsen

Forsikredes erhvervsevne
Forsikredes helbredsmæssige erhvervsevne er ikke nedsat med mindst halvdelen fra oktober 2012. Forsikrede har i sit praktikforløb arbejdet mere end halv tid, og forsikrede har i samme periode oplevet fremgang i sin psykiske tilstand.

Det fremgår af statuserklæring af 2. september 2012 fra Psykologhuset (bilag ...), at forsikrede det sidste halve år har været i en meget positiv udvikling, og at forsikrede er blevet bedre til at håndtere sin hverdag.
Dertil beskrives forsikrede som at have en lav stresstærskel og at have svært ved at begrænse sig i forhold til aktiviteter og opgaver, hvorfor forsikredes skånehensyn og vanskeligheder bør belyses ved en psykologisk vurdering eller ved psykiatrisk speciallæge (bilag ...).

Psykiatrisk speciallæge har udarbejdet statusattest af 14. november 2012 (bilag ...), hvor det fremgår, at forsikrede fortsat modtager medicin og ikke har været udsat for sygdomsfaser gennem ca. 6 måneder, samt at forsikrede arbejder tre hele dage i sin praktik hos ...
Speciallægen vurderer, at forsikrede er ressourcerig, og at det ikke er usandsynligt, at erhvervsevnen generhverves fuldt ud, hvilket dog bør ske langsomt og gradvist. Forsikredes arbejdsmængde kan forsøges at blive øget indenfor 1-2 måneder (bilag ...).

Det fremgår af den kommunale journaloversigt, at HR-manager hos ... vurderer i november 2012, at forsikrede har opnået en tydelig fremgang i sin arbejdspræstation, og at forsikrede fra marts 2013 vil kunne øge arbejdstiden til ca. 35 timer ugentlig (bilag ...; s.6). I samme periode vurderer forsikrede selv, at han med de rette arbejdsopgaver kan arbejde 20-30 timer ugentligt (bilag ...; s.5).

Forsikredes journaler fra psykolog og psykiater støtter derved de kommunale akter, herunder ...s vurdering af forsikredes erhvervsevne og forsikredes egen vurdering heraf, sådan at forsikrede helbredsmæssigt har oplevet bedring siden opstart i praktikforløbet, og at forsikrede med de rette skånehensyn kan generhverve en større del af sin erhvervsevne.

Forsikrede er under sit praktikforløb gået fra at arbejde 15-20 timer ugentlig til 20 timer ugentlig, og forsikrede har kunnet fastholde de 20 timer ugentlig over flere måneder. Samtidigt med øgning i timetallet er der sket en forbedring af forsikredes psykiske tilstand, og både praktik-arbejdsgiver og psykiater forventer, at forsikrede kan forsøge at øge sin arbejdstid yderligere indenfor et par måneder fra november 2012.

Forsikredes helbredsmæssige erhvervsevne er derfor ikke nedsat til mindst halvdelen fra oktober 2012, hvor forsikrede i en længere periode har arbejdet 20 timer ugentligt og har fået det bedre psykisk.

Det fremgår af notat af 4. februar 2013 fra Militærpsykiatrisk ambulatorium (bilag ...; s.11), at forsikrede selv oplyser, at det går nogenlunde og at han fortsat arbejder i praktik hos ... med 20 timer ugentlig. Det er derved ikke lykkedes at øge forsikredes arbejdstid indenfor et par måneder siden november 2012, men forsikrede arbejder fortsat mere end halv tid.

Det må bemærkes, at PFA Pensions tilkendelse af midlertidig invalidepension var baseret på, at forsikrede endnu ikke havde haft en bedring i sin psykiske tilstand, og at det var usikkert, hvor meget forsikrede kunne arbejde under sin arbejdsprøvning.
Dertil var PFA Pension ikke opmærksom på årsagssammenhængen mellem forsikredes krigstjeneste i 2009-2010 og den midlertidige invaliditet i 2012.

De nye oplysninger fra speciallæge i psykiatri og fra psykolog, samt de kommunale akter med resultatet af arbejdsprøvningen viser, at forsikrede har oplevet en fremgang i sin helbredsmæssige erhvervsevne. Forsikrede havde fra oktober 2012 kunnet arbejde 20 timer ugentligt over en længere periode, og prognosen er god for en større generhvervelse af erhvervsevnen og bedring i den psykiske tilstand.

Forsikrede har i 2013 fortsat arbejdet 20 timer ugentligt hos ...

Arbejdsskadestyrelsens afgørelse af forsikredes tab af erhvervsevne er uden betydning for PFA Pensions vurdering af forsikredes erhvervsevne, da Arbejdsskadestyrelsens vurdering ikke indgår i PFA Pensions aftalegrundlag med forsikrede.
Dertil træffer Arbejdsskadestyrelsen deres afgørelse på et andet grundlag og med andre kriterier, end en afgørelse baseret på PFA Pensions aftalegrundlag, hvorfor disse afgørelser ikke kan sammenlignes.

PFA Pension anerkender, at sagsfremstillinger og oplysninger, som Arbejdsskadestyrelsen anvender, også kan være relevante for PFA Pensions selvstændige vurdering af forsikredes erhvervsevne. Formålet er at få oplyst forsikredes situation så godt som muligt.
...
Erhvervsevnetab er en følge af krigstjeneste inden for det danske forsvar
Hvis Ankenævnet finder, at forsikredes erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen fra oktober 2012, er denne invaliditet undtaget fra dækning ved forsikringsbetingelserne af 1. januar 2008 A Generelle betingelser § 5, stk.2 (bilag ...). Forsikringsdækningen omfatter ikke invaliditet, der er en følge af krigstjeneste indenfor det danske forsvar, medmindre forsikringen har bestået uafbrudt i de sidste seks måneder før krigen.

Denne undtagelse er almindelig indenfor forsikringsbranchen. Risikoen for ulykke eller sygdom er væsentligt forhøjet ved krig, og ulykke/sygdom er en naturlig systematisk risiko ved aktiv deltagelse i krig. Denne risiko ved krigstjeneste kan derfor ikke bortdiversificeres, og dertil kan den forsikringsmæssige risiko ikke beregnes pga. manglende statistisk grundlag.

Undtagelse fra dækning er baseret på de hensyn, at risikoen ikke er en berettiget forsikringsmæssig risiko pga. den aktive deltagelse i krigen, og at hvis selskaberne skal afdække denne risiko, vil det medføre en risikopræmie for kunderne, der er større end den opnåede nytte ved risikoallokeringen. Undtagelsen giver derfor den efficiente allokering af risiko mellem forsikrede og selskabet.

Ankenævnet har ved kendelse i AFK 68.454 fortolket en undtagelsesbestemmelse for dækning af skader, der bl.a. skyldtes krig. Sagens konkrete omstændigheder betød, at det danske forsvars tilstedeværelse i Irak, sammenholdt med situationen i Irak i 2005, kunne sidestilles med en eller flere af følgende situationer; krig, oprør, borgerlige uroligheder, og/eller militær nedkæmpning.
Denne fortolkningstilgang bør ligeledes anvendes til forståelse af PFA Pensions undtagelsesbestemmelse på forsikredes konkrete situation.

I overensstemmelse med formålet med undtagelsesbestemmelsen, må krig forstås som at kunne omfatte alle handlinger, hvor en konflikt mellem to territoriale og organiserede parter søges løst ved brug af våben. Det er uden betydning, om en eller alle parter er anerkendte retsstater eller om der er afgivet en krigserklæring, hvis forholdene i den konkrete situation taler for, at konflikten kan sidestilles med en krig med krigserklæring mellem to nationalstater.

Det danske forsvars aktioner i Afghanistan, og derved væbnede konflikter med Taliban, har været af sådan en karakter og omfattende varighed, at det må forstås som krig, desuagtet den danske stats betegnelse af det danske forsvars tilstedeværelse i Afghanistan og at Taliban ikke er en anerkendt retsstat.

Krigstjeneste må ud fra samme formålsfortolkning forstås som en ansættelse hos den krigsdeltagende part med henblik på deltagelse i krigens væbnede konflikt. Det afgørende element er, om forsikredes tjeneste konkret udgør en risiko svarende til at udøve magtanvendelse mod fjenden.

Forsikrede har i sin ansættelse i Forsvaret på ... kaserne i perioden 2008 til 2010 været ansat under erhvervskategorien 'Soldat' (bilag ...; s.2). Forsikrede har i den forbindelse været udstationeret til Afghanistan.

Forsikrede var en del af sanitetstropperne, hvor forsikrede har behandlet sårede tropper og civile ofre i Afghanistan. Forsikrede deltog i fodpatruljer sammen med danske og engelske styrker, og særligt under anden udstationering har forsikrede været under et højt trusselsniveau (bilag ...; s.1).

I Afghanistan oplever forsikrede at være i hårde kampe med Taliban, herunder at blive angrebet med vejsidebombe og at være under beskydning. Dertil sov forsikrede med sit gevær om natten, og forsikredes lejr oplevede angreb (bilag ...).

Det fremgår af psykologstatus fra 2. september 2012 (bilag ...), at forsikrede allerede under sin udstationering udviste symptomer på post traumatisk stress syndrom. Dertil har forsikrede i forlængelse af sin hjemkomst fra udstationering modtaget ugentlig psykologbehandling tildelt gennem Veterancenteret, samt modtaget medicinbehandling for depression (bilag ...).

Det fremgår af psykiatrisk speciallægeerklæring af 2. november 2011 (bilag ...), at forsikrede frem til 2009 har været psykisk robust uden tendens til humørsvingninger, ængstelighed eller angstforstyrrelse, og har haft godt selvværd og selvtillid. Dertil fremgår det, at de to udstationeringer har påvirket forsikrede psykisk, og særligt efter hjemkomst fra den sidste udstationering har forsikrede været trist, nedtrykt og med selvmordstanker. Det konkluderes, at efter de militære missioner, har forsikrede udviklet symptomer på post traumatisk stress syndrom (diagnosen PTSD) og depression (bilag ...).

Forsikredes udstationering i det danske forsvars lejre i Afghanistan, og forsikredes gentagne patruljeringer med andre danske og engelske soldater, har givet forsikrede samme krigsrisiko som de øvrige danske soldater udstationeret i Afghanistan. Det har ikke øget eller mindsket forsikredes risiko for ulykke eller sygdom i krigstjenesten, at forsikredes funktion var redder i sanitetstropperne.
Det må her fremhæves, at det fremgår af bilagene ... og ..., at forsikrede har været i kamphandlinger og i reel livsfare.

Dertil har forsikrede den 7. december 2011 fået anerkendt sin sygdom som en arbejdsskade af Arbejdsskadestyrelsen med afgørelsen (bilag ...; s.3):
'Posttraumatiske belastningsreaktion kan anerkendes som arbejdsskade efter udsættelse for traumatiske begivenheder eller situationer af kortere eller længere varighed af en exceptionelt truende eller katastrofeagtig natur. Dette følger af fortegnelsens punkt F.1.'

Forsikrede synes ligeledes selv at gøre gældende, at erhvervsevnetabet skyldes traumer opstået som følge af krigstjeneste. I forsikredes klage til Ankenævnet er der beskrevet: 'maj 2011 sygemeldt efter hjemkomst fra tjeneste fra Afghanistan med svære krigstraumer'.

Da forsikrede havde været i krig inden oprettelse af forsikringen, kan forsikringen ikke have bestået i seks måneder før krigen.

Forsikredes invaliditet er derved undtaget fra dækning, da det er en følge af krigstjeneste inden for det danske forsvar.

For en god ordens skyld skal PFA Pension bemærke, at PFA Pensions tilbagebetalingskrav ved for meget udbetalt invalidepension eftergives for forsikrede. Forsikrede skal derfor ikke betale invalidepension tilbage til PFA Pension. Beslutningen er grundet i de særlige obligationsretlige regler for condictio indebiti, og er uafhængig af PFA Pensions begrundelser for afslag på udbetaling af invalidepension."

Klagerens advokat har i fax af den 11/9 2013 til nævnet heroverfor bl.a. bemærket:

"Erhvervsevne nedsat med over 50%:

...

I denne forsimplede konklusion har PFA Pension ikke taget højde for regeringens nye regler omkring 'procentvis nedsat effektivitet', ligesom selskabet ikke anskuer min klients praktik- og arbejdsplads objektivt.

Som det fremgår af vedlagt brev fra kommunen af den 6. september 2013 er det korrekt, at min klient befinder sin på sin arbejdsplads omkring 20 timer ugentligt, men dette er ikke udtryk for, at min klient kan arbejde 20 timer ugentligt.

Som det fremgår, er der indgået aftale med kommunen om, at min klient befinder sig på arbejdspladsen omkring 20 timer i ugen fordelt over 3 dage og med en effektivitetsprocent nedsat med 20% - 25%.

Dette svarer til, at min klient skønsmæssigt reelt arbejder 15 - 16 timer ugentligt.

Årsagen til denne ordning er, at min klient reelt ikke kan arbejde 20 timer i ugen, men at han har et socialt og mentalt behov for at befinde sig på arbejdspladsen. Dette hjælper min klient til at få sin hverdag til at fungere, og det harmonerer fint med min klients traumer, idet det giver ham mulighed for at angribe arbejdsdagen med de kompetencer han nu en gang besidder.

Min klient er i praktik i administration hos ... og har ingen ansvarsområder.

Min klient møder ind og går til hånde med de opgaver som dagen byder på. Det betyder, at administrationen ikke kan planlægge opgaver for min klient inden denne møder ind. Han løser de opgaver der viser sig i løbet af dagen, i det omfang min klient kan magte opgaven.

Praktikken hos ... er oprindelig tænkt som et socialt tiltag og ikke tænkt ud fra, at ... ønsker specifikke opgaver løst.

... er det tidligere ..., hvor min klient var ambulanceфører. Min klient kendte derfor langt de fleste ansatte fra tidligere og kendte til arbejdspladsen. Arbejdspladsen følte derfor et stort socialt ansvar over for ham, og tog ham derfor under sine vinger.

...

Det er korrekt, at der er spirende håb i de forskellige akter, som er fremlagt i sagen. Men fra spirende håb - i form af, at selvmordslysten er forsvundet og en spirende lyst til at involvere sig på arbejdsmarkedet til at have en erhvervsevne på over 50% er der langt.

De små fremgange tager afsæt fra et meget lavt udgangspunkt, hvorfor PFA Pension deres argumentation ikke på forsimplet vis kan springe fra dette lave udgangspunkt til en erhvervsevne på over 50%.

Dertil kommer, at den positive fremgang er mål over en ganske kort tid, hvorfor den reelt ikke er stabil og dermed brugbar.

Selskabet anfører i sit brev på side 2 af 8, at min klient efter sin fratrædelse fra sin stilling i forsvaret arbejdede over 24 timer hos ... Det er ikke korrekt. Min klient var sygemeldt på dette tidspunkt og arbejdede ikke det anførte timeantal. Dette skyldes, at min klient ikke var i stand hertil, men også at min klient ikke både kunne være sygemeldt og samtidig arbejde over 24 timer.

Det er derfor faktuelt forkert, hvad selskabet angiver.

Erhvervsevnetab følge af krigstjeneste inden for det danske forsvar:
...
Når PFA tegner forsikringer til soldater via det danske forsvar, bør PFA sikre sig, at forsikringstager/soldaten ikke allerede på tegningstidspunktet starter med, ikke at være omfattet af forsikringsdækning pga. at han tidligere har været i krig.

Det giver ikke mening at optage en soldat i en forsikringsordning, som han som udgangspunkt ikke kan få gavn af, fordi han, som soldat, allerede på tegningstidspunktet har været i krig.

Det må være selskabets risiko at sikre sig, at en sådan situation ikke opstår. Selskabet er naturligvis bekendt med, at der er en vis risiko for at en soldat tidligere har været i krig.

Såfremt PFA ikke var bekendt hermed, måtte PFA selv have søgt informationen når det angiveligt har så omfattende konsekvenser for soldaten.

Det skal i samme forbindelse gøres gældende, at PFA tidligere har anerkendt, at min klient er omfattet af forsikringsdækningen ved at foretage udbetaling. Selskabet har derfor fortabt sin eventuelle ret ved passivitet."

Selskabet har i brev af den 26/9 2013 til nævnet til dette bl.a. anført:

"**PFA Pensions skøn af forsikredes tab af erhvervsevne**

Med hensyn til forsikredes tab af erhvervsevne, skal PFA Pension fastholde, at forsikrede ikke har løftet sin bevisbyrde for, at forsikredes tab af erhvervsevne er på minimum halvdelen.

Det fremgår af ... Kommunes evaluering af virksomhedsplacering af 6. september 2013 s.6-7, at forsikredes effektive arbejdsindsats er mindre end de 20 timer ugentlig, og at forsikrede arbejder effektivt 15-16 timer ugentlig. Samtidigt fremgår det i evalueringen s.10, at forsikredes funktionsniveau er forbedret, sådan at der kan laves praktiske ting i hjemmet i de dage, hvor forsikrede har fri kl.14. Forsikrede er ligeledes blevet bedre til den sociale kontakt med familie og venner, og forsikrede har sin datter boende 2-4 dage ugentligt.

Det fremgår af Jobcenter ... anmodning om lægeskøn af 6. september 2013 s.1, at forsikrede i maj i år har oplevet en bedring i helbredet pga. den medicinske behandling, samt af forsikredes egen læges statusattest af 30. august 2013, at forsikrede skønnes at være stabil og i

optimal medicinsk behandling, og at forsikrede er i praktik 20 timer ugentlig og selv mener at arbejde effektivt 15-18 timer ugentlig. Dertil fremgår det af notat af overlæge ... af 13. juni 2013, at forsikredes arbejdsevne her og nu er, at forsikrede kan oppebære et 20 timers job.

Det fremgår af ... Kommunes evaluering af virksomhedsplacering af 6. september 2013 s.2 og s.9, at forsikrede har faste arbejdsopgaver såsom lager, indtastning, vagtopkald, telefonpasning og forefaldende it-opgaver m.v., og at arbejdsopgaverne er sammenlignelige med de øvrige medarbejderes. I evalueringens s.7-8 beskrives forsikrede som dygtig, god til at optimere processer og se nye muligheder, og god til at sparre med og hjælpe sine kollegaer.

Samlet fremgår det, at forsikrede over en længere periode har leveret et reelt og godt stykke arbejde i sin praktik, og at forsikrede modtager optimal behandling og helbredet er konstateret forbedret i foråret 2013. Forsikrede har fået overskud til daglige gøremål efter en arbejdsdag og til at være mere social med familie og venner.

Forsikredes effektive arbejdsindsats synes at variere til under de 20 timer ugentlig, dog er det usikkert, i hvor stor grad og hvornår forsikredes effektive arbejdsindsats er nedsat. De kommunale akter og lægejournaler fra 4. kvartal 2012 beskriver ikke en nedsat arbejdseffektivitet i forhold til de 20 timer ugentligt (bilag ..., ... og ...), men at det dengang forventedes at forsikrede kunne øge arbejdstiden indenfor et par måneder, og de nye kommunale akter beskriver, at kvaliteten af forsikredes arbejde er god.

Med hensyn til Arbejdsskadestyrelsens afgørelse af 1. juli 2013 fremgår det, at afgørelsen er truffet på baggrund af Arbejdsskadestyrelsens afgørelse af 19. november 2012, og at Arbejdsskadestyrelsens vurdering bl.a. er på baggrund af forsikredes tidligere arbejde og indtægt før skaden. Selve afgørelsen er derfor uden betydning for PFA Pensions vurdering.

Det fremgår af begrundelsen i Arbejdsskadestyrelsens afgørelse af 19. november 2012 (bilag ...; s.3-4), at forsikrede arbejder ca. 20 timer ugentligt i praktik, samt at forsikrede havde en meget høj indtægt inden sygdom, og at forsikrede herefter kun modtager sygedagpenge. På den baggrund vurderer Arbejdsskadestyrelsen, at forsikrede pt. ikke er i stand til at oppebære en indtjening, der er i nærheden af den tidligere indtjening pga. skånebehov, og forsikrede har et midlertidigt tab af erhvervsevne på 50 procent.

Arbejdsskadestyrelsen tillægger derved det konkrete indtægtstab større vægt end den konkrete helbredsnedsættelse, og der foretages en ren økonomisk vurdering af, hvad forsikrede på afgørelsestidspunktet ville have kunnet tjene i sit tidligere job, hvis ikke skaden var sket. Dette er væsentligt forskelligt fra PFA Pensions forsikringsbetingelser og police for forsikrede, hvor sammenligningsgrundlaget for helbredsnedsættelsen er, hvad den sædvanlige indtjening er for fuldt erhvervsdygtige personer med en lignende uddannelse og alder som forsikrede.

Hvis Arbejdsskadestyrelsens afgørelse anvendes, vil forsikrede få et forsikringsprodukt, hvor et konkret indtægtstab på minimum halvdelen pga. sygdom eller ulykke er en dækningsberettiget forsikringsbegivenhed, uanset graden af den helbredsmæssige erhvervsevnenedsættelse. Det har forsikrede hverken aftalt eller betalt for hos PFA Pension.

PFA Pension er uenig i forsikredes advokats bemærkning om, at det er faktuelt forkert af selskabet at angive, at forsikrede har arbejdet 24 timer ugentlig hos ... efter september 2011 og frem til 1. marts 2012. Det fremgår af Jobcenter ... notat af 9. januar 2012, at forsikrede siden uge 40 2011 i gennemsnit har arbejdet 26,38 timer ugentligt (bilag ...; s.36), og af Jobcenter

... notat af 27. februar 2012, at forsikrede i februar 2012 har arbejdet i gennemsnit 24,22 timer ugentligt hos ... (bilag ...; s.33).

Invaliditet som følge af krigstjeneste inden for det danske forsvar

Med hensyn til undtagelse for forsikringsdækning af tab af erhvervsevne som følge af forsikredes krigstjeneste inden for det danske forsvar, skal PFA Pension gøre opmærksom på, at det kun er det konkrete erhvervsevnetab som følge af krigstjeneste, der ikke er dækningsberettiget. Der er derfor et krav om årsagssammenhæng mellem forsikredes krigstjeneste og den efterfølgende forsikringsbegivenhed, for at undtagelsesbestemmelsen kan gøres gældende.

Forsikrede har siden tegningstidspunktet, ved ansættelse som underviser i Forsvaret, haft en tilsvarende forsikringsdækning, som andre forsikrede med samme forsikringsdækninger. Hvis forsikrede får et tab af erhvervsevne, der er uden årsagssammenhæng med forsikredes udstationering i Afghanistan, er dette en forsikringsbegivenhed, hvor undtagelsesbestemmelsen ikke finder anvendelse.

PFA Pension skal bestride, at selskabet er pålagt en undersøgelses- og oplysningspligt for alle dets forsikrede med hensyn til deres tidligere ansættelsesforhold og dettes eventuelle betydning for forsikringsdækningen. Selskabet var i øvrigt ikke bekendt med forsikredes tidligere beskæftigelse ved tegningstidspunktet.

PFA Pension skal yderligere bemærke, at undtagelsesbestemmelsen fortsat er gældende. Det er normal praksis hos forsikringsselskaberne, i overensstemmelse med ankenævnspraksis, at den vurdering, der foretages for en midlertidig udbetaling af invalidepension, er mere lempelig, end forsikringsbetingelserne foreskriver.

For så vidt angår en ny udbetaling af invalidepension, hvis forsikrede får medhold i, at erhvervsevnen er nedsat med halvdelen, er PFA Pension tilsvarende berettiget til at anlægge en mere generel vurdering og gøre undtagelsesbestemmelsen gældende, som fremgår af aftalen med forsikrede. PFA Pension kan ikke med rimelighed være bundet fremadrettet af en midlertidig tilkendelse af 10 måneders invalidepension, sådan at undtagelsesbestemmelsen ikke kan gøres gældende frem til forsikringsophør i november 2038.

PFA Pension har ikke givet forsikrede grundlag til at antage, at undtagelsesbestemmelsen ikke kunne gøres gældende på et senere tidspunkt, da selskabet ikke har givet en sådan oplysning til forsikrede, eller på anden måde indikeret, at undtagelsen ikke er gældende fremadrettet. Derudover har forsikrede ikke lidt et økonomisk tab ved at selskabet ikke gjorde undtagelsesbestemmelsen gældende ved tilkendelse af midlertidig invalidepension i august 2012. Tværtimod har forsikrede opnået en gevinst."

Klagerens advokat har i brev af den 10/10 2013 til nævnet heroverfor bl.a. anført:

"Som PFA selv anfører, fremgår det af de kommunale akter, at min klient arbejder mindre end 50% af en normal arbejdsuge. Dette er fakta som ukritisk burde kunne lægges til grund i sagen.

Dog afviser PFA med den begrundelse, at det fremgår af de kommunale akter, at min klient er i en bedringsproces, og at han er vellidt og dygtig på sin arbejdsplads samt at han har fået mere overskud til de huslige pligter.

10. 84.553

At min klient har været i en bedringsproces samt vellidt på arbejdspladsen har intet at gøre med, hvorvidt PFA er berettiget til at indstille udbetalingerne for forsikringsordningen. Dette er ikke et sagligt juridisk argument i nærværende sag. At min klient har haft lyspunkter, hvor han kan overskue de huslige pligter, synes heller ikke at være et sagligt argument for, at erhvervsevnen pludselig skulle have bevæget sig op over 50%.

Min klient startede fra et meget lavt udgangspunkt og der skal væsentligt flere positive ændringer til, førend han kan generhverve en erhvervsevne på over 50%.

Vedrørende det faktuelle timeantal i perioden 1. september 2011 og frem til den 1. marts 2012 fastholder min klient, at han ikke har arbejdet i det anførte timeantal.

Min klient angiver, at det må have noget at gøre med selve lønudbetalingen da det ikke har noget at gøre med det faktiske timeantal. Han fastholder, at han hverken var i stand til - eller berettiget til at arbejde så mange timer.

Min klient mener, at det eventuelt kan have noget at gøre med de kr. 5.000,00 han har fået udbetalt for at stå til rådighed som ambulancefører - altså hans kompetenceordning. Disse timer indgik ikke med en 1:1 vægtning."

Selskabet har i brev af den 30/10 2013 til nævnet heroverfor bl.a. anført:

"Med hensyn til forsikredes forbedring i arbejdstimer og fremgang i aktivitetsniveau i sin fritid, skal PFA Pension bemærke, at begge oplysninger er relevante i en samlet vurdering af, om der er sket ændringer i forsikredes helbredsmæssige situation i forhold til baggrunden for den mere lempelige tilkendelse af midlertidig invalidepension.

Med hensyn til en forestående kommunal afgørelse om fleksjobordning til forsikrede, er det PFA Pension's holdning, at en tilkendelse af fleksjob til forsikrede, ikke i sig selv har en afgørende betydning for vurderingen af, om forsikrede har et dækningsberettiget tab af erhvervsevne.

PFA Pension skal gøre opmærksom på, i det tilfælde at PFA Pension ikke kan gøre undtagelsesbestemmelsen gældende, at hvis forsikrede tilkendes fleksjob, vil PFA Pension foretage en ny vurdering af forsikredes erhvervsevne, herunder om forsikredes indtjening er nedsat til halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder, i henhold til PFA Pension's forsikringsbetingelser af 1. januar 2008 C Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse § 1, stk.6 (bilag ...)."

Klagerens advokat har i brev af den 7/1 2014 til nævnet fremsendt psykiatrisk speciallægeerklæring af 20/11 2013 og samtidig anført:

"Speciallæge ... konkluderer ... at min klients erhvervsevne fortsat er nedsat med over 50%, som tilfældet også var under min klients ansættelse hos ...

For så vidt angår tilkendelse af fleksjob afventes denne fortsat. Som tidligere anført forventes min klient at blive tilkendt fleksjob med et timetal på ikke over 15 - 16 timer ugentligt."

Selskabet har i brev af 21/1 2014 til nævnet heroverfor bl.a. bemærket:

"PFA Pension er ikke enig i, at speciallægeerklæring af den 20. november 2013 konkluderer, at forsikredes erhvervsevne fortsat er nedsat med over 50 %, sådan som forsikredes advokat påstår.

Det fremgår af speciallægeerklæringens konklusion s.9, at speciallæge ... vurderer, at forsikredes funktionsniveau er stationært nedsat med varige skånehensyn og at forsikredes praktik hos ... har været retvisende i forhold til helbred og skånebehov. Det fremgår ikke af speciallægens vurdering, at forsikredes erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen, hverken på nuværende eller tidligere tidspunkt.

PFA Pension skal fremhæve, at forsikrede får stillet diagnosen Z65.5 udsættelse for katastrofe, krig og fjendtligheder.

Det er PFA Pensions opfattelse, med henvisning til selskabets forudgående replikker, at sagen kan forelægges nævnet på det foreliggende grundlag."

I psykiatrisk speciallægeerklæring af den 2/11 2011 hedder det bl.a.:

"**Konklusion:**

Det drejer sig om en 38-årig mand, som har været psykisk rask frem til 2009. Der har aldrig været nogen former for misbrug tidligere. [Klageren] har haft et godt funktionsniveau, både arbejdsmæssigt og privat.
I forbindelse med 2 militære missioner har [klageren] været involveret i et stort antal episoder med svært tilskadekomne, og [klageren] har selv været i fare flere gange. [Klageren] har udviklet symptomer på PTSD og depression - sidstnævnte er delvis remitteret på medikamentel behandling. Der har været moderat grad af hyperarousal, ret udtalt undgåelsesadfærd og tendens til mareridt.
[Klagerens] tilstand har været kompliceret af ægteskabelige problemer medførende separation. Trods dette har han i en længere periode formået at være i fuldtidsarbejde, men har gennem ca. ½ år været deltidssygemeldt det meste af tiden og har opsagt sit arbejde impulsivt pga. frustration over arbejdsmiljøet.
[Klageren] vurderes at være relativt ressourcerig, og prognosen er formentlig forholdsvis god på længere sigt. [Klageren] er dog langt fra sin habitualtilstand og er anbefalet at afvente minimum 3 måneder, før han vender tilbage på arbejdsmarkedet. Der har været et forbigående (symptomatisk) lettere alkoholmisbrug, som nu er under kontrol.

Diagnose:

/F 32.2 Depressiv enkeltepisode af svær grad uden psykotiske symptomer (delvis remitteret)

F 43.1 Posttraumatisk belastningsreaktion/"

I statusattest fra psykolog hos Veterancenteret af den 2/9 2012 fremgår bl.a.:

"Der har især det sidste halve år været en meget positiv udvikling. Han er blevet bedre til at håndtere sin hverdag og isolerer sig ikke længere. De problemstillinger der er mest fremtrædende for øjeblikket er, at han har svært ved at afgrænse sig i forhold til opgaver og aktiviteter. [Klageren] stiller meget store krav og forventninger til sig selv, og han har ind imellem svært ved at navigere i de krav, der stilles til ham i omgivelserne.

På grund af PTSDen skønnes hans stresstærskel lav, og det er meget vigtigt, at han ikke

udsættes for større krav og belastninger, end han reelt har ressourcer til. Hvis han udsættes for flere krav, end han reelt kan honorere på nuværende tidspunkt, så vil der være en forholdsvis stor risiko for tilbagefald af symptombilledet Der kan ligeledes være en risiko for, at symptomerne på længere sigt bliver mere kroniske. Det er derfor væsentligt, at man tænker langsigtet, og at han gradvist integreres på arbejdsmarkedet i en hastighed, der gør det muligt for ham at følge med uden for store pres. Han vil kunne profitere af en coach eller mentor i arbejdssammenhænge, der kan hjælpe ham med at afpasse sine ressourcer til de krav, der stilles. Det kan ikke udelukkes, at man på sigt skal tage stilling til, hvorvidt han reelt er til rådighed for arbejdsmarkedet på almindelige vilkår, såfremt han får tilbagefald. Der kan endnu ikke siges noget om prognosen."

I statusattest af den 14/11 2012 har overlæge i psykiatri bl.a. anført:

"Det er ... vurderet, at der har været tale om flere maniske episoder, og det findes derfor mest sandsynligt, at patienten lider af en bipolar affektiv sindslidelse.
Patienten er derfor sat i behandling med dels antidepressiv medicin (200 mg Sertralin) dels stemningsstabiliserende medicin (600 mg Ouetiapin) som tolereres godt. Der har ikke været sygdomsfaser gennem ca. 6 måneder.
Ved telefonisk samtale 14.11. tilkendegiver patienten, at han er velbefindende. Der har været et tidligere overforbrug af alkohol, der nu er helt under kontrol (uden Antabus gennem den sidste måned). Patienten er i et praktikforløb på godt 20 timer ugentligt (3 hele dage) I firmaet ... Han oplever tydeligt stresssymptomer, når han presses for meget af enten for belastende arbejdsopgaver eller for stor arbejdsmængde. Patienten har fået bedre kontakt med sin ekshustru efter en belastende skilsmisse.
Patienten vurderes grundlæggende ressourcerig, og det er ikke usandsynligt, at der kan generhverves fuld erhvervsevne. Det bør dog ske langsomt og gradvist.
Aktuelt kan patienten næppe øges i arbejdsmængde, men om eksempelvis 1-2 måneder kan forsøges med en gradvis øgning i arbejdsmængden.
Der kan ikke siges noget sikkert på nuværende tidspunkt om fremtidige skånebehov."

I Arbejdsskadestyrelsens afgørelse af den 19/11 2012 hedder det bl.a.:

" **Tab af erhvervsevne**

Afgørelse
Dit aktuelle tab af erhvervsevne på grund af arbejdsskaden er 50 procent.
...
Begrundelse
Vi vurderer, at du har et midlertidig tab af erhvervsevne.

Begrundelsen er, at du ikke længere kan udsendes som soldat og har skånebehov i forhold til psykisk belastende arbejde. Du har været delvist sygemeldt siden midten af 2011, og på fuld tid siden marts 2012. Du er i øjeblikket i en virksomhedspraktik, hvor du varetager administrative opgaver hos din tidligere arbejdsgiver ... Du arbejder pt cirka 20 timer om ugen. Det er oplyst, at man undersøger muligheden for at oprette et job med løntilskud.

Det er indgået i vores vurdering, at før du blev syg, havde du en meget høj indtægt. Vi har således fastsat din årsløn til maksimum-årslønnen for skader anmeldt i 2011, 459.000 kr. Din reelle indtjening lå i årene 2009 til 2011 på mellem 572.173 kr. og 755.019 kr. eksklusiv ATP og pension. I dag modtager du kun sygedagpenge.

Vi vurderer, at du pt ikke vil være i stand til at oppebære en indtjening, der er i nærheden, af din tidligere indtjening, idet du har et stort skånebehov i forhold til psykiske belastende arbejde. Din erhvervsmæssige situation er dog fortsat uafklaret, og du bliver måske ansat i et job med løntilskud, hvor du skal varetage administrative opgaver."

I kommunal jobplansaftale af den 1/2 2013 fremgår det bl.a.:

"**Plan og begrundelse (Det videre forløb):**
[Klageren] er i virksomhedspraktik hos ... ca. 15-20 timer ugentligt - det svinger fra uge til uge. Her varetager pgl. administrative opgaver, lagerarbejde/modtagelse af varer, klargøring af ambulancer og nye lægebiler samt praktiske og andre ad hoc opgaver. Delmål: - At pgl. udfordrer sig selv socialt og udvikler sociale kompetencer i tråd med de oplysninger pgl. får fra Klinik for PTSD og transkulturel psykiatri. - Optrapning af tid på sigt. Det er vigtigt, at der først optrappes, når pgl. er klar dertil."

I klagerens patientjournal fremgår det bl.a.:

"04.02.13
...
Pt. er påbegyndt behandling på Center for PTSD i ... efter henvisning fra Veterancentret i ... Hans egen netværkspsykolog oplevede ikke, at hun kunne komme videre med ham. Indtil videre er pt. godt tilfreds med behandlingen på Klinik for PTSD, som primært er psykologsamtaler og fysioterapi og som forventes at vare i 6-9 måneder.
Da pt. således er tilknyttet denne klinik aftales det, at han afsluttes herfra.
I øvrigt angiver pt., at det går nogenlunde, og at han fortsætter i praktik 20 timer ugentligt hos ..., og at der er udsigt til at han kan få en ansættelse der, såfremt kommunen vil tildele ham flexjob."

I erklæring fra overlæge i psykiatri den 13/6 2013 fremgår bl.a.:

"**Diagnoser:**
A DF322 Depress. enkeltepisode af svær grad u psykot. sympt.
B DF431 Posttraumatisk belastningsreaktion

Beskriver ved starten af behandlingen at han inden for de sidste 2 uger har haft gentagne belastende påtrængende erindringer om oplevelserne. Beskriver at han til tider kan have mareridt om oplevelserne fra Afghanistan. Ubehag ved udsættelse af omstændigheder, der minder om traumet. Har hjertebanken, trykken for brystet, ondt i maven, tristhed og vrede når han bliver mindet om hændelserne. Har vedvarende problemer med at falde i søvn og med at sove igennem. Beskriver undgåelse af alt der minder om traumet, især psykisk, kan ikke angive fysiske situationer som han undgår. Fremstår med irritabilitet, koncentrationsbesvær samt tilbøjelighed til at fare sammen. Er især plaget af forhøjet vagtsomhed, isolation samt manglende energi.
Symptombilledet opfylder således ICD-10 kriterierne for PTSD. Post traumatisk belastningsreaktion.
...
Hvad det sociale angår er hans arbejdsevne her og nu kun således at et 20 timers job oppebærer at han vil have et arbejdskraft og hvis der sker noget uforudset, stilles krav til hans kognitive formåen bliver han svært træt af det.
...

Prognostisk set er det den samlede vurdering er, at [klageren] på nuværende tidspunkt ikke har ressourcer til yderligere behandling i behandlingssystemet for PTSD.
Den mest virksomme fremadrettede indsats vil være at minimere [klagerens] komplekse symptomatologi, som følge af PTSD, igennem en adækvat medicinering.

GAF score (Global Assessment of Functioning): 42
På dette GAF score niveau klarer personen ikke at opfylde alle de krav, som vanligt arbejdsliv og skolegang kræver."

I arbejdsskadestyrelsens afgørelse af den 1/7 2013 fremgår bl.a.:

"**Sagens oplysninger**

Du har fået anerkendt en PTSD, og dit varige mén er vurderet til 15 procent.

I november 2012 vurderede vi, at du havde et midlertidigt tab af erhvervsevne på 50 procent og du får hver måned udbetalt en løbende ydelse.

Det fremgår af de seneste akter i sagen, at du er overgået til kontanthjælp, samt at du stadig er i praktik hos ...

Tab af erhvervsevne

Afgørelse
Dit aktuelle tab af erhvervsevne på grund af arbejdsskaden er stadig 50 procent.
...
Midlertidig afgørelse om tab af erhvervsevne
Vi kan ikke vurdere de fremtidige følger af arbejdsskaden, da din erhvervsmæssige situation ikke er endeligt afklaret. Derfor træffer vi en midlertidig afgørelse om tab af erhvervsevne og vurderer dit aktuelle tab.
(Lov om arbejdsskadesikring § 17, stk. 3)

Vi vurderer blandt andet ud fra:
- Dit tidligere arbejde og indtægt før skaden
- Din alder, evner og uddannelse
- Skadens art og omfang
- Hvilke muligheder du har for at få et arbejde med skaden."

I statusattest fra klagerens praktiserende læge den 30/8 2013 hedder det bl.a.:

"1. Statusbedømmelse på grundlag af patientjournal m.v.

A. Sygehistorie, diagnoser (latin og dansk). prognose. Evt. planlagt/igangværende behandling eller andre oplysninger af betydning for sagen

Anamnesen er som I skriver. Pt. er i behandling med tablet Noritren 75 mg x 1 og tablet Sertralin 100 mg x 1 for sin depression. BP viser passende serum niveau for den antidepressive medicin og føler sig også velbehandlet på denne Medicinering. Han fortæller, at han er i praktik 20 timer ugentligt og mener, at han arbejder effektivt ca. 15-18 timer. Det er ikke muligt for ham at klare mere. Skønnes at være stabil/stationær og faktisk er i optimal medicinsk behandling."

15. 84.553

I kommunal evaluering af klagerens virksomhedsplaceringsforløb fremgår bl.a.:

"**Formål med indsatsen:**

[Klageren] er startet i virksomhedspraktik som kontormedhjælper hos ... d. 25/6 2012. Praktikken er efterfølgende forlænget i flere omgange således den nuværende praktik har udløb d. 28/9 2013.

Praktikken forlænges efter aftale med HR manager ... på møde d. 4/9 2013 med yderligere 3 mdr. indtil sagen er afsluttet. Det aftales i den forbindelse, at praktikken ophører før tid, hvis sagen afsluttes indenfor praktikperioden.

Formålet med indsatsen har været at fastholde [klagerens] tilknytning til arbejdsmarkedet og afdække arbejdsevnen under hensyn til [klagerens] lidelse. (PTSD).

[Klageren] kender alle medarbejdere hos ..., da han tidligere har kørt ambulancetjeneste for firmaet. En placering hos ... giver derfor også [klageren] en mulighed for at blive social igen, da [klageren] grundet sin PTSD har haft problemer med dette. Formålet med praktikken er derfor også at opnå en social tilknytning til arbejdsmarkedet.

Aftalte skånehensyn:
...
Den fastsatte arbejdstid er p.t. mandag (8-16), tirsdag (8-14) og torsdag (8-14), svarende til 20 timer om ugen.

Det har undervejs i forløbet vist sig at være en fordel, at [klageren] har en arbejdsuge på 3 dage, således han har mulighed for restitution de to andre dage i ugen. Målet er på sigt, at [klageren] bliver i stand til at fordele arbejdstiden på alle ugens dage. På et møde i virksomheden har man fx foreslået 4 timer om dagen hver dag, såfremt [klageren] på sigt ansættes i et evt. fleksjob.

De aftalte arbejdsopgaver må ikke være komplicerede, og [klageren] har brug for ro til at koncentrere sig, hvilket indfries ved, at [klagerens] arbejdsplads er indrettet med afskærmning, så han kan sidde og arbejde i fred og ro.

For ikke at stresse [klageren] er det besluttet, at der kun er 2 personer i virksomheden, der må give [klageren] opgaver. [Klageren] har svært ved at sige nej og har derfor undervejs i forløbet fået for mange opgaver, som han har haft svært ved at overskue.

[Klageren] har brug for forudsigelighed og trives ikke med uforudsete opgaver. Det er vigtigt, at [klageren] siger nej til sådanne opgaver. [Klageren] vil fx ikke længere på grund af PTSD'en kunne køre ambulancekørsel.
...
Arbejdsopgavebeskrivelse

De aftalte arbejdsopgaver er lageropgaver, indtastningsopgaver, ringe om vagter, telefonpasning og forefaldende IT-opgaver m.v.

Det er undervejs i forløbet aftalt, at det kun er direktør og driftsplanlægger, der kan give [klageren] opgaver.
...

16. 84.553

D. 25/10 2012 afholdes nyt møde på virksomheden. Ved mødet blev mulighederne omkring etablering af en løntilskudsordning for [klageren] drøftet. Pt. arbejder [klageren] 20 timer om ugen, og han føler det som sit absolutte maksimum på nuværende tidspunkt.

Arbejdsgiveren fortæller, at [klageren] har vist stor arbejdsmæssig fremgang gennem praktikforløbet, men han mener ikke, at [klageren] pt. er klar til at øge yderligere i arbejdstimerne. [Klageren] er enig med arbejdsgiveren, og han føler sig meget træt og opbrugt efter arbejde. Begge parter mener, at praktikperioden skal forlænges indtil jul, og efterfølgende skal der etableres løntilskud.
...
05-03-2013
...
[Klageren] har siden november haft en periode, hvor det ikke er gået særlig godt.
[Klageren] mener, at det skyldes en række omstændigheder i hans personlige liv, som presser ham. Bl.a. har han fået afslag på forlængelse af sygedagpenge, som han har påklaget. Dette er p.t. ikke afgjort.

[Klageren] har på baggrund af dette arbejdet ca. 15-20 timer om ugen. Ifølge ... er virksomheden glade for at have [klageren], og man har støttet op omkring ham bl.a. ved at sørge for, at han ikke bliver unødigt presset.

[Klageren] er også meget glad for at være på praktikstedet, og er glad for at have noget at stå op til.

[Klageren] har grundet sin PTSD behov for gode og trygge rammer, hvilket opfyldes hos ..., da det er personale [klageren] kender.
...
Ovenstående uddrag fra opfølgningssamtaler viser, at [klageren] på intet tidspunkt i praktikperioden har formået at øge arbejdstiden til mere end 20 timer.

Arbejdstiden er pt. 15-20 timer om ugen. Det har ikke vist sig muligt at hæve timetallet pga. [klagerens] psykiske tilstand. Forøges dette timetal bliver [klageren] stresset hvilket bevirker, at han bliver ukoncentreret og får hovedpine. Han får nemt for meget kaos i hovedet og kan ikke rumme informationer.
...
Fremmøde
...
Det oplyses på opfølgningsmøde d. 25/6-2013, at [klageren] er mødt stabilt de seneste måneder, og det går rigtig godt efter, der er kommet mere struktur på. [Klageren] har fx mulighed for at 'gemme' de opgaver han får tildelt, hvis han ikke når at blive færdig. Dette betyder, at [klageren] Ikke behøver at føle pres i forhold til opgaveløsningen.

Der har dog fortsat været fravær, som skyldes psykisk nedtur eller, at han har drukket.

[Klageren] oplyser på møde d. 4/9 2013, at han har haft en periode med uacceptabelt ustabilitetet.

Dette har været drøftet med praktikstedet, som har snakket med [klageren] om vigtigheden af at udvise stabilitet især, hvis [klageren] på sigt skal ansættes evt. i fleksjob.

[Klageren] oplyser, at ustabiliteten skyldes private forhold. [Klageren] er nem påvirkelig følelsesmæssigt. Dette gælder også på arbejdspladsen, hvor en privat mail, et privat telefonopkald m.v. kan påvirke ham og får ham til 'at falde væk'.

[Klageren] arbejder på dette bl.a. ved hjælp af coaching. Hertil kommer den støtte han får fra arbejdspladsen.

Arbejdstempo

[Klageren] har brug for pauser mellem opgaverne til at samle sig. Arbejdstempoet er nedsat i forhold til tidligere i [klagerens] arbejdsliv, idet [klageren] ikke ser sig i stand til at arbejde på fuld tid.

[Klageren] arbejder 20 timer om ugen, men vurderer selv, at den effektive arbejdstid er 15-16 timer, hvilket skyldes, at han som nævnt har behov for pauser ud over de normale pauser.

Arbejdstempoet kan således ikke sammenlignes med det øvrige personale, da [klageren] har behov for ekstraordinære pauser for at kunne fastholde koncentrationen m.v. [Klageren] får hovedpine, når han skal koncentrere sig i ganske kort tid. Når han får hovedpine bliver han anspændt og stresset og han kan ikke huske informationer.

Kvalitet i arbejdet

[Klageren] har flair for service. Han har en god kontakt til sine kolleger og andre samarbejdspartnere. Han har flair for IT og praktiske løsninger, og kommer med mange ideer til optimering af processer.

[Klageren] er således dygtig, en god sparringspartner, som er god til at se andre muligheder. [Klageren] er desuden god til at holde og skabe orden.

Ifølge ... har [klageren] det, der skal til for at løse de stillede opgaver. Han er desuden en god sparringspartner, som er god til at se nye muligheder

Koncentration, hukommelse og instruktionsforståelse

[Klageren] får hovedpine, når han skal koncentrere sig i ganske kort tid. Når han får hovedpine bliver han anspændt og stresset og han kan ikke huske informationer.

[Klagerens] instruktionsforståelse er god, men kombineres den med en stresset tilstand og hovedpine er den dårlig. Dette udløses bl.a. hvis arbejdsopgaverne/arbejdsmængden er for store og der er for megen uro omkring [klageren].

Det er en betingelse for [klageren], at der er ro omkring ham, så han kan udføre de stillede opgaver. Dette kompenseres som nævnt også ved, at [klageren] har en afskærmet kontorarbejdsplads.

Helbred i forhold til arbejdet

[Klageren] er diagnosticeret med PTSD og depression efter militær mission i Afghanistan som redder. Han får hurtigt kaos og uro i hovedet, hvis der er for mange mennesker omkring ham. De stillede arbejdsopgaver kan således godt udføres, hvis der er ro og tid omkring [klageren].

Der er flere smerter ved at være på arbejde, hvilket giver øget forbrug af hovedpinepiller og sovemedicin.

På opfølgningsmøde d. 25/6-2013 oplyser [klageren], at smerterne er blevet mindre. Han har taget noget nyt medicin i en måneds tid og oplever, at stressniveauet er blevet mindre og, der er kommet mere ro på.

[Klageren] er knap så anspændt længere efter medicineringen er ændret, og han oplever, at han er blevet bedre til at koncentrere sig.

[Klageren] har oplyst d. 4/9 2013, at dette stadig er gældende. Medicinen og den nedsatte arbejdstid har hjulpet på smerter og stress. De dårlige dage [klageren] omtaler, jf. ovenfor, skyldes primært private forhold.

... oplyser i den forbindelse at bedringen på arbejdspladsen også hænger sammen med, at [klageren] ikke arbejder effektivt mere end 15-16 timer om ugen. Ved en højere arbejdstid er det ...s vurdering, at [klageren] også på arbejdspladsen vil føle sig belastet.
...
Arbejdsgiver/værkstedsmedarbejders beskrivelse

Arbejdsopgaverne har været sammenlignelige med de øvrige medarbejdere.

[Klageren] har dog fået længere tid til at løse opgaverne for ikke at blive stresset.

Der er taget hensyn til [klageren] på den måde, at det kun er 2 personer, der må give [klageren] arbejdsopgaver. Hertil kommer, at der ikke må være deadlines på de opgaver [klageren] skal udføre.

[Klageren] har det der skal til for at løse de stillede opgaver. Der har dog været en del ustabilitet p.g.a. de private forhold, hvilket skal stabiliseres.

Funktionsbeskrivelse

Når [klageren] har arbejdet en ½ time skal han have en pause. I begyndelsen af praktikforløbet lagde [klageren] sig på sofaen resten af dagen for at få ro på sin krop og sit hoved.

[Klageren] oplyser på møde d. 25/5 2013, at dette er bedret, således han nu får lavet praktiske ting i hjemmet de dage, hvor han har fri kl. 14.00.

Hver torsdag henter han sin datter, som han har torsdag og fredag. Hver anden uge har han datteren fredag, lørdag, søndag.

[Klageren] oplyser, at han gradvist er blevet bedre til den sociale kontakt, bl.a. med sin søster og de kammerater han har.

[Klageren] cykler normalvis til og fra arbejde og får på den måde motion. Ifølge [klageren] er dette også nødvendigt, da medicinen bevirker vægtforøgelse. [Klageren] træner desuden også sommertider."

19. 84.553

Af psykiatrisk speciallægeerklæring af 20/11 2013 fremgår bl.a.:

"**Konklusion**

...

I forbindelse med traumatisering har han udviklet tegn på sværere depression og siden er der rejst mistanke, om han muligvis også oveni har haft hypomaniske episoder.
Han har været tilknyttet Militærpsykiatrisk Ambulatorium og har gået til behandling ved psykolog, som er tilknyttet netværket for Veterancentret.
Siden har han været forsøgt behandlet ved Klinik for PTSD, hvor han ikke synes at have fået noget udbytte, har snarere oplevet forværring i sin tilstand. Siden har han gået til coach.
Han har fået forskellige former for medicinsk behandling.

Diagnostisk drejer det sig om:
Z65.5 udsættelse for katastrofe, krig og fjendtligheder.

Han har udviklet svarende til:
F43.1 posttraumatisk belastningsreaktion af moderat grad.

Derudover kan der være mistanke om, uden det dog er endeligt afklaret:
F31.1 bipolar affektiv sindslidelse p.t. med depression af lettere eller moderat grad.

Han synes at have periodevist:
F10.1 skadeligt brug af alkohol, alternativt kan det dreje sig om:
F10.2 alkoholafhængighedssyndrom.

Angstsymptomerne synes indeholdt i PTSD-diagnosen.

Han har modtaget meget behandling for sin tilstand og er skiftet relevant i antidepressiv medicinsk behandling til Nortriptylin 75 mg dagligt.
Det synes ikke at have udløst øget tendens til hypomaniske episoder, som egentligt beskrives som en form for blandingstilstand.
Der skulle være taget blodprøver og han angiver at ligge midt i normalområdet. Man kunne overveje evt. lille øgning som fx 100 mg, såfremt ovenstående oplysninger er rigtige med blodprøvekontrol efterfølgende.
Man kunne også igen overveje tillæg af stemningsstabiliserende medicin, hvis der kommer fornyede hypomane/maniske episoder fx i form af Lamotrigin med langsom optrapning efter gældende retningslinjer.
Han har gennem lang tid haft et stabilt nedsat funktionsniveau og kunne præstere ca. effektivt 16 timer.
Han burde tilknyttes speciallæge i psykiatri, idet det stadigvæk er lidt uafklaret, hvor vidt han har en bipolar affektiv sindslidelse formentlig type 2 efter amerikansk diagnostik, dvs han vil kunne udvikle hypomane episoder, eller om det drejer sig om anden tilstand.

Tilstanden har været ganske langvarig og vekslende kompliceret med psykosociale belastninger.
På det foreliggende vurderes tilstanden som varig og stationær, og der synes ikke at kunne peges på andre behandlingsmuligheder, der vil kunne have væsentlig betydning for hans funktionsniveau. Således vurderes det, at praktikken ved ... faktisk har været retvisende i forhold til hans helbredsmæssige forhold og skånebehov. Således har han formentlig varige skånehensyn i form af varigt nedsat arbejdstid i et roligt, støjfattigt og rummeligt arbejdsmiljø med strukturerede opgaver uden kontakt med for mange mennesker ad gangen."

20. 84.553

Klageren blev den 18/3 2014 visiteret til flexjob af sin bopælskommune.

Af forsikringspolicen fremgår bl.a.:

"AFVIGELSER FRA FORSIKRINGSBETINGELSERNE

Der gælder følgende ændringer i forhold til afsnit C i 'PFA Pension's forsikringsbetingelser - 1. januar 2008':

Paragraf 1. 'Definition af invaliditet/erhvervsevnetab'

Stk. 1 erstattes med følgende:

'Ret til invalidepension og/eller præmiefritagelse indtræder, når forsikredes erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til halvdelen eller derunder af den fulde erhvervsevne'.

Stk. 2 udgår.

Stk. 3 udgår.

I stk. 5 udgår ordene 'en tredjedel respektive'.

I stk. 6 udgår ordene 'fuld eller halv' samt ordene 'henholdsvis en tredjedel eller' (2 gange)."

I forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**A Generelle betingelser**

…

§ 5. Indskrænkning i forsikringsdækningen

...

Stk. 2. Forsikringsdækningen omfatter ikke dødsfald og invaliditet, der er en følge af krigstjeneste inden for det danske forsvar eller efter den danske regerings ordre, medmindre forsikringsaftalen har bestået uafbrudt i de sidste seks måneder før krigen.

...

C Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse

§ 1. Definition af invaliditet/erhvervsevnetab

Ret til fuld invalidepension og/eller fuld præmiefritagelse indtræder, når forsikredes erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til en tredjedel eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Stk. 2. Er erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykkestilfælde nedsat til halvdelen, er forsikrede berettiget til halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse. Den anden halvdel af forsikringen kan videreføres med præmiebetaling eller omskrives til præmiefri forsikring, jævnfør 'Betingelser vedrørende præmiebetalingen', § 3, og for denne del gælder reglerne i stk. 1.

...

Stk. 5. En ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, når forsikrede - efter PFA Pensions skøn - ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddan-

nelse og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.
...
§ 4. Ikrafttræden og ophør af invalidepension og/eller præmiefritagelse
Udbetaling af invalidepension og/eller ydelse af præmiefritagelse træder i kraft den dag, nedsættelsen af erhvervsevnen har varet uafbrudt i tre måneder.
...
Stk. 2. Genvindes erhvervsevnen i en sådan grad, at betingelserne for udbetaling af invalidepension og/eller ydelse af præmiefritagelse ikke længere er til stede, ophører udbetalingen af invalidepension med dertil hørende præmiefritagelse med indtil tre måneders varsel. Er der alene ydet præmiefritagelse, ophører denne med en måneds varsel."

Nævnet udtaler:

Det fremgår af sagen, at selskabet den 27/8 2012 bevilgede klageren midlertidig invalidepension og præmiefritagelse frem til 1/12 2012, at selskabet fortsatte udbetalingen til og med 31/1 2013, hvorefter selskabet stoppede udbetalingen og samtidig krævede udbetalingerne efter 1/10 2012 tilbagebetalt. Selskabet har efterfølgende frafaldet tilbagebetalingskravet.

Efter sin gennemgang af sagen må nævnet lægge til grund, at klageren i perioderne mellem den 31/1 2009 og den 7/8 2009 og mellem den 5/2 2010 og den 9/8 2010 var i militærtjeneste i Afghanistan, og at han i den forbindelse var udsat for episoder, der efterfølgende har givet ham posttraumatisk belastningsreaktion og depression.

Det fremgår af forsikringsbetingelsernes afsnit A, § 5, at forsikringen ikke dækker invaliditet, der er en følge af krigstjeneste inden for det danske forsvar, medmindre forsikringsaftalen har bestået uafbrudt i de sidste seks måneder før krigen. Klagerens opgaver under de to udstationeringsperioder kan efter nævnets opfattelse sidestilles med krigstjeneste, og da forsikringen trådte i kraft den 1/9 2010, har den ikke været i kraft uafbrudt i seks måneder før krigen. Nævnet kan derfor ikke kritisere, at selskabet med virkning fra 1/2 2013 har afgjort, at klagerens invaliditet ikke er dækningsberettigende. Nævnet har lagt vægt på, at selskabet i sit brev af 27/8 2012 har bevilget klageren ret til invalidepension foreløbigt frem til 1/12 2012, og at det er normalt, at der i en periode sker tilkendelse af invalidepension efter en relativt lempelig vurdering af forsikringsbetingelserne. Det forhold, at selskabet ikke påberåbte sig undtagelsen i forsikringsbetin-

gelserne i denne tidsbegrænsede periode, kan derfor ikke indebære, at klageren har fået en berettiget forventning om at kunne få invalidepension ud over den periode, selskabet har bevilget det. Selskabet har dermed ikke fortabt retten til at påberåbe sig den omhandlede undtagelse i forsikringsbetingelserne.

Allerede som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Poul Sørensen